

Motion till riksdagen 2018/19:2961

av **Gulan Avci m.fl. (L)**

Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2019 för anslaget 4:1 Åtgärder mot segregation ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2020–2027 (avsnitt 6.4.1).

Motivering

Sverige ska vara ett öppet land. Här ska människor som behöver skydd undan förtryck kunna få en fristad, och här ska skickliga yrkespersoner vara mer än välkomna att bidra med sin kompetens. Invandring har gjort Sverige bättre, smartare och rikare. Men en liberal migrationspolitik kräver regler, fungerande integration och höga förväntningar på personligt ansvarstagande för den som kommer hit. Det har inte Sverige i dag. En stängd arbetsmarknad och stelbenta system gör integrationen lång och svår. Barn växer upp omgivna av vuxna som saknar jobb och inte talar svenska. Många flickor och pojkar lever i hederns järngrepp. Parallelsamhällen växer fram och otryggheten och ojämställdheten gror i utsatta områden. Ofriheten biter sig fast.

I stället för att öppna arbetsmarknaden för den som saknar lång utbildning eller kontakter hålls människor kvar i ett bidragsberoende som riskerar att gå i arv. För dem som får stanna i Sverige måste invandringen bli mer än att resa över gränsen. Fler måste snabbare lära sig svenska, och alla barn – även de som nyss kommit hit – måste få en chans att klara skolan. Civilsamhällets kraft i både mottagande och integration ska bättre tas tillvara.

En liberal integrationspolitik ger var och en de verktyg som behövs för att växa, försörja sig själv och fullt ut delta i det svenska samhället. Det handlar om jobb, språk och utbildning men stannar inte där. Liberal integrationspolitik handlar också om att befästa de demokratiska, jämställda och sekulära värderingar som präglar vårt land. Det

handlar om att motverka parallellsamhällen som bland annat tar sig uttryck i hedersrelaterat våld och förtryck. En självklar del av vår integrationspolitik är därför att vara kompromisslösa när det gäller kampen för jämställdhet och individens frihet. Vi viker inte undan för vare sig självutnämnda moralväktare eller vänsterns kulturellrelativism.

I Liberalernas särskilda motion Liberal integrationspolitik: Stärk individen och motverka parallellsamhällen utvecklas vår integrationspolitik närmare.

Satsa på svenska språket

Att kunna svenska är biljetten in i det svenska samhället, till frihet och självbestämmande. Att behärska språket ger större möjligheter att få jobb och en egen lön. Om fler utrikes födda kvinnor lär sig svenska och får en egen lön ökar deras frihet och självbestämmande. Och när en nyanländ kvinna får jobb skapas positiva effekter för hela familjen.

Liberalerna har länge drivit frågan om språkets betydelse för integrationen. Svenska språket ska gå som en röd tråd från de första dagarna på ett asylboende fram till svenskt medborgarskap. Vi vill ge fler möjligheten att lära sig svenska: i skolbänken, på jobbet och genom att vara delaktiga i samhället.

Språkförskola för nyanländas barn

Förskolan spelar en viktig roll för barns lärande och språkutveckling. Barn som gått i förskolan har lättare att klara skolan. Förskolan fyller en särskilt viktig roll för de barn som inte talar svenska och som inte heller har föräldrar som är svensktalande. Dessutom kan barnens deltagande i förskolan ha en positiv effekt på nyanlända föräldrars, särskilt kvinnors, möjligheter att få jobb.

Liberalerna vill därför införa en obligatorisk språkförskola, 15 timmar i veckan, från tre års ålder för alla nyanlända barn och barn till nyanlända. Språkförskolan ska ske i integrerad form i den vanliga förskoleverksamheten, men innebär att de nyanlända barnen varje vecka får särskild träning i svenska språket. Förskolans läroplan ska liksom i dag lyfta fram betydelsen av modersmålsstöd men läroplanen ska tydligare än i dag betona barnets utveckling i svenska språket. Förskolan behöver också ha ett tydligare fokus på ett språkutvecklande arbetssätt. Detta kräver en statlig satsning på förskolans roll för språkutveckling.

På samma sätt som görs inför förskoleklass bör alla kommunens barn bjudas in till ett aktivt förskoleval för att öka möjligheterna för föräldrar att välja förskola. Uppskattningsvis 15 000 barn omfattas av reformen. De budgetmässiga effekterna av denna reform, som beräknas kunna introduceras under år 2019, redovisas under utgiftsområdena 16 och 25.

Mer tid i skolan

Kunskap är biljetten vidare i livet och det är därför vi liberaler kämpar för en riktigt bra skola för alla barn, även de som nyligen kommit till Sverige. Även nyanlända elever ska mötas av höga förväntningar och en undervisning som är anpassad till deras förkunskaper. De nyanlända ungdomar som kommer sent till Sverige måste ges mer tid att klara skolan. Därför har vi förslag som handlar om förlängd skolplikt, prioriterad

timplan och kortare sommarlov för att nå behörighet till gymnasiet. Dessa satsningar presenteras närmare under utgiftsområde 16.

Mer och bättre sfi

Det behövs ett kvalitetslyft vad gäller sfi – både av kommunala och av fristående aktörer. Kommunerna måste ta ett större ansvar för att följa upp sfi-undervisningen när det gäller kvalitet och resultat. Skolinspektionen måste fortsatt granska verksamheten. Det behövs långsiktiga insatser för att öka andelen behöriga sfi-lärare.

Sfi måste anpassas ännu bättre utifrån varje individs kunskaper och förutsättningar. Det ska vara möjligt att plugga sfi på kvällar och helger och under sommaren för att kombinera med till exempel föräldraledighet eller jobb. I dag ska nyanlända läsa i genomsnitt 15 timmars sfi i veckan, vilket många gånger borde kunna ökas för att korta tiden och förbättra resultaten.

Det behövs ett ökat fokus på resultat i sfi. Givetvis behöver hänsyn tas till att deltagarnas förutsättningar varierar mycket, men det är uppenbart att det för många tar alltför lång tid att klara av sfi-studierna. Vi vill därför införa en kontrollstation efter 52 veckors sfi-studier. Om endast begränsade studieresultat uppnåtts ska personen i stället ut i jobb eller praktik.

Fler ska kunna lära sig svenska på jobbet. Det måste bli enklare att läsa sfi med yrkesinriktning (SFX) i kombination med kompletterande utbildningar. Även här måste fler kommuner samverka för att kunna erbjuda en bredd, men kommunerna måste också i större utsträckning beakta näringslivets behov av arbetskraft med relevanta språkkunskaper.

Föräldralediga ska få lära sig svenska och kommuner ska därför anordna kurser i svenska för föräldralediga, till exempel inom ramen för öppna förskolan.

Liberalernas satsningar på förbättrad sfi beräknas uppgå till 100 miljoner kronor 2019, vilket tillförs anslag 1:1. Därutöver satsas 20 miljoner kronor år 2019 under anslag 1:1 för att kommuner ska anordna svenskkurser för föräldralediga.

Språk- och samhällstest

Kunskaper om det svenska samhället och demokratiska värderingar är centralt för att kunna bygga sin framtid i Sverige. Det ska vara obligatoriskt att delta i samhällsinformation och språkundervisning från dag ett. Alla ska få information om grunderna för vårt demokratiska, jämställda och sekulära samhälle. Den som vill bli medborgare ska göra ett språk- och samhällsprov. *För att påbörja arbetet med ett språk- och samhällstest för medborgarskap avsätter Liberalerna på detta utgiftsområde och på ett nytt anslag 1:5 25 miljoner kronor 2019.*

Stärk individen och motverka parallellsamhällen

Liberal integrationspolitik handlar också om att befästa de liberala och demokratiska värderingar som präglar vårt land. Många som kommit till Sverige har levt i samhällen som präglas av andra värderingar, i samhällen där de inte kunnat eller vågat förlita sig på staten. I stället har klanen eller den utvidgade familjen funnits. Ofta anses kvinnan underordnad mannen och ett barnrättsperspektiv saknas. Att komma till ett land där jämställdhet mellan kvinnor och män är centralt likväl som barnrättsperspektivet och där tilltron till staten liksom individualismen är stark är då inte alltid enkelt. Samhället

måste tydligt och tidigt förmedla kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar, jämställdhet och barnrättsperspektiv. Redan under asyltiden behövs en obligatorisk samhällsinformation. Efter erhållet uppehållstillstånd behövs en stärkt och förbättrad obligatorisk samhällsorientering.

Antalet samhällsorienteringstimmar ska utökas från dagens 60 timmar till 100 timmar. All samhällsinformation, under både asyltiden och etableringstiden, ska fokusera på att ge alla, både kvinnor och män, tydlig information om rättigheter, skyldigheter och kunskap om svensk arbetsmarknad samt baseras på svensk lagstiftning och betona principer som är centrala för vårt demokratiska, sekulära och jämställda samhälle. Även frågor kring barnrättsperspektiv, individens frihet att forma och påverka sitt liv likväl som rätten till egenmakt över sin sexualitet ska hanteras. *För detta ändamål avsätter Liberalerna på detta utgiftsområde anslag 1:2 100 miljoner kronor för år 2019.*

Riktiga jobb ger självbestämmande

Att jobba, försörja sig själv och vara med och bidra till samhället är grunden för att kunna bestämma över sitt liv och vara delaktig i samhället. Det är dock svårt för den som har låg utbildning, eller ingen alls, att få jobb på svensk arbetsmarknad. Vi vägrar att hänvisa människor till bidrag, utanförskap eller låtsasjobb. Ett riktigt jobb och en lön att leva på är alltid bättre, även om första jobbet är enklare och lönen något lägre.

Liberalerna vill att fler människor ska kunna ta steget från utanförskap och bidragsberoende till egen försörjning. Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF och Finanspolitiska rådet har alla pekat på att de höga ingångslönerna i Sverige försvårar integrationen. Med lite lägre lön på första jobbet och enklare regler för att anställa kan arbetsgivare ha både råd och möjlighet att anställa.

Inför inträdesjobb och utveckla RUT

Det måste bli enklare och billigare att anställa. RUT-reformen har lett till att många nya jobb skapats och att fler, många utrikes födda kvinnor, fått vita jobb med lön och pension. Vi vill utveckla RUT-avdraget ytterligare. Därtill föreslår Liberalerna en ny anställningsform, inträdesjobb, för nyanlända under de fem första åren i Sverige och för unga upp till 23 år som saknar fullständig gymnasieutbildning. Inträdesjobb ger en ingång till arbetsmarknaden, inte en anställningsform för all framtid. En person kan ha ett inträdesjobb i maximalt tre år. Inträdesjobben handlar om att se till att människor utan lön faktiskt får en lön. Budgetkonsekvenserna av att införa inträdesjobb och utveckla RUT presenteras närmare i denna motions skatteavsnitt liksom under utgiftsområde 14. *Genom att införa inträdesjobb görs bedömningen att kostnaderna för etablering minskar under detta utgiftsområde anslag 1:3 med 178 miljoner kronor år 2019.*

Tydligare krav i etableringsinsatser

Att snabba på vägen till jobb är avgörande för både individen och samhället. Om vi misslyckas blir fler hänvisade till bidrag som alltför ofta leder till ett långvarigt bidragsberoende och utanförskap som riskerar att gå i arv.

Förväntningarna och kraven på att delta i etableringsinsatser måste öka. Riksrevisionen har pekat på att endast cirka 37 procent deltar i samhällsorienteringen,

och även deltagandet i sfi-studier är för lågt. Rutinerna kring rapportering av frånvaro måste skärpas. Kopplingen mellan deltagande i etableringsinsatser och rätten att få ersättning måste tydliggöras. Den som inte deltar måste få sänkt etableringsersättning. Till exempel har en person rätt att behålla full ersättning vid frånvaro om den beror på sjukdom eller vård av barn upp till 30 dagar. Vi anser att etableringsersättningen ska sänkas vid frånvaro på grund av t.ex. vård av barn, till 80 procent på samma sätt som det sker vid frånvaro från till exempel arbete eller aktivitetsstöd. Denna reducering av etableringsersättningen vid vård av barn innebär att detta utgiftsområde under anslag 1:3 minskas med 21 miljoner kronor år 2019.

Snabbare validering

Snabbare validering av människors kompetens är centralt och kan bidra till att nyanlända kommer snabbare i jobb samtidigt som det är en komplex verksamhet som kräver särskild uppmärksamhet. Det behövs åtgärder för att få till stånd långsiktiga och enhetliga valideringssystem som också är tillgängliga i hela landet på samtliga nivåer i utbildningssystemet och mot en större bredd av kvalifikationer i arbetslivet. Liberalerna avsätter för detta ändamål och under detta utgiftsområde anslag 1:1 25 miljoner kronor år 2019.

Utbildning

Utöver bättre validering behövs också framöver särskilda insatser för att snabbt få in nyanlända akademiker på arbetsmarknaden. Universitet och högskolor måste ges förutsättningar att bedriva kompletterande utbildningar t.ex. för att snabbt ge vårdpersonal den kompletterande utbildning som de behöver. Därtill måste vuxenutbildning och lärlingsanställningar långsiktigt stärkas och kvaliteten i undervisningen, vad gäller både grundläggande vuxenutbildning och gymnasienivå, förbättras långsiktigt. Lärlingsanställningar är effektiva sätt att komma i arbete men det krävs att kommuner verkligen satsar på att utveckla samarbetet mellan vuxenutbildningen och lokala företag. Liberalerna ser att nämnda åtgärder framöver behöver särskilda insatser men bland annat behöver utredas närmare vilket innebär att förslagets budgetmässiga konsekvenser uppstår senare än år 2019.

Yrkesutbildningar spelar en viktig roll för att nyanlända ska komma i arbete. Vi vill införa yrkesskola, en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå, med stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen bör rikta sig till personer utan gymnasiekompetens, främst nyanlända, men kan även vara ett alternativ till gymnasieutbildning för vissa. De budgetära konsekvenserna av att införa yrkesskolan presenteras under utgiftsområde 16.

Bryt fattigdomsfällan i bidragssystemen

En ny arbetslöshet har fått fäste i Sverige. Det handlar framför allt om nyanlända och unga utan gymnasieutbildning som inte får fotfäste på arbetsmarknaden. Som en konsekvens fördjupas bidragsberoendet och blir i många fall permanent. Vi måste bryta fattigdomsfällan i bidragssystemen. Det måste löna sig att arbeta i förhållande till att leva på bidrag.

Öka jobbstimulansen

I dag krävs det en nettoinkomst på 11 800 kronor per månad för en ensamstående utan barn för att det ska löna sig att arbeta i förhållande till försörjningsstödet. För barnfamiljer ligger tröskeln ännu högre. Det är viktigt att kommunerna agerar så att inte tröskeln för när det lönar sig att arbeta förskjuts upp i inkomstskalan. Det krävs därför en genomgripande reformering av bidragssystemen. Vi vill sänka skatten för den som går från bidrag till jobb. Genom att den så kallade jobbstimulansen utvidgas från dagens 25 procent till 50 procent kan en person med försörjningsstöd under två år få behålla mer av en inkomstökning. De offentligfinansiella effekterna av detta presenteras närmare under denna motions skatteavsnitt.

Inför motprestation för försörjningsstöd

Genom att fokusera på vad människor kan bidra med visar samhället tilltro till människors förmåga. Samhället ska ha aktivitetskrav på arbetsföra människor med försörjningsstöd. Det kan handla om att läsa sfi, ta ett praktikjobb eller att söka arbete även utanför kommungränsen. Alla kommuner ska tillämpa villkor om motprestation för försörjningsstöd för den som är arbetsför.

Tillsätt en bidragskommission

En bidragskommission behöver tillsättas för att ta fram förslag på hur man kan bryta det långvariga bidragsberoendet. Det kan handla om att se hur bidragen bör minska för personer som aktivt förlänger arbetslösheten genom att tacka nej till jobberbjudanden eller undersöka om etableringstillägget kan individualiseras. Det är till exempel orimligt att konstruktionen av dagens etableringstillägg kan bidra till att kvinnor inte tar ett jobb för att det kan missgynna familjens totala inkomst (ESO-rapport 2018:2). En annan fråga som behöver belysas är ersättningar för boendekostnader inom ramen för ekonomiskt bistånd.

Kvalificering in i välfärdssystemen

Slutligen behövs tydligare regler för kvalificeringen in i välfärdssystemen. De särskilda regler som finns för flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande vad gäller aktivitets- och sjukersättning samt garantipension bör tas bort. De offentligfinansiella effekterna av detta presenteras närmare under skatteavsnittet samt utgiftsområde 11 i denna motion.

Integration med fokus på jämställdhet och arbete mot hedersförtryck

Liberal integrationspolitik har ett självklart fokus på jämställdhet, kvinnors frihet och självbestämmande. Därför är det centralt att svenska myndigheter inte bidrar till att upprätthålla strukturer som minskar kvinnors frihet. Kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar på att jobba, försörja sig, lära sig svenska och stå på egna ben.

Att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck är en av de viktigaste jämställdhetsfrågorna i dag. Det handlar om att försvara flickors och kvinnors, lika väl som pojks och mäns, frihet och om att motverka framväxten av parallellsamhällen. Många av åtgärderna mot hedersvåld handlar om rättspolitiska reformer såsom lex Fadime, en straffskärpning för brott med hedersmotiv, liksom att utvisning alltid ska

prövas vid hedersbrott, men det krävs också mer personal och mer kunskap. Personal som möter unga, såsom lärare och socialsekreterare, måste ha kunskapen att se tecken på hedersförtryck och veta hur man ska agera. Här behövs ett tydligt barnrättsperspektiv.

Det civila samhället gör ett ovärderligt arbete för att stötta unga tjejer och killar men också kvinnor och män som är offer för hedersförtryck. Vi vill ge mer stöd till förortens feminister och organisationer som bekämpar hedersförtryck samtidigt som vi säger nej till bidrag till organisationer som motverkar jämställdhet och integration. Våra åtgärder för att bekämpa hedersförtrycket beskrivs närmare i vår särskilda motion i ämnet.

Liberalerna vill att ambitionerna höjs rejält i arbetet mot hedersförtryck. Liberalerna vill under en fyraårsperiod öronmärka en halv miljard kronor för att bekämpa hedersförtrycket. *För detta ändamål avsätter Liberalerna på detta utgiftsområde anslag 3:4 125 miljoner kronor för år 2019. För att delfinansiera den långsiktiga hederstatsningen minskas samtidigt anslag 3:1 med 100 miljoner kronor år 2019.*

Bryt segregationen

Ett antal bostadsområden i Sverige präglas av socialt och ekonomiskt utanförskap. Många nyanlända familjer förpassas till storstädernas förorter, där barn växer upp i trångboddhet, utan att se vuxna gå till jobbet, där bidragsberoendet är stort, där skolresultaten är dåliga. I de mest utsatta områdena utmanas samhällets institutioner av parallella strukturer med egen normbildning, ekonomi och rättsskipning. Polisen konstaterar att våldsbejakande religiös extremism förekommer i vissa av områdena. Allt fler vittnar om kvinnoförtryck, hederskultur och starkt fördömande attityder mot bland annat hbtq-personer. Organiserad kriminalitet blir en lokal maktfaktor som skaffar sig inflytande genom att anspela på sitt våldskapital. Rättssamhället har förlorat sin legitimitet och kontroll. Parallelsamhället växer sig starkare.

De mest utsatta områdena har under årens lopp blivit föremål för otaliga kortsiktiga projekt och tillfälliga satsningar. När pengarna tagit slut har projekten avvecklats och satsningarna har ofta runnit ut i sanden. Det finns en utbredd projektrötthet bland de boende, på goda grunder. Vi vill i stället fokusera på att samhällets centrala funktioner fungerar. Det handlar om fler poliser på gatorna för att öka tryggheten, en bättre skola som ger alla barn möjligheter att klara skolan och en arbetsmarknad som öppnas upp för fler så att fler får en egen lön att leva på. Samhällets institutioner får inte abdikera.

Stärk rättssamhället

Tryggheten måste säkras och människors frihet måste försvaras även i dessa områden. Liberalerna satsar därför ordentligt på fler poliser men vi inser att det tar tid att utbilda poliser. Vi vill därför ge statsbidrag till kommunerna för att delfinansiera kommunala ordningsvakter – trygghetsvakter – som tillsammans med polisen kan bidra till ökat lugn och ökad trygghet. Liberalernas kraftiga satsningar för ökad rättstrygghet och frihet för fler presenteras närmare under utgiftsområde 4.

Motverka skolsegregationen

Skolsegregationen måste motverkas. De elever som har sämst förutsättningar ska ha mer ekonomiska resurser men också möta de skickligaste lärarna. Kommunerna har ett ansvar för att i högre grad fördela resurser utifrån socioekonomiska förutsättningar. För

att uppmuntra lärare och rektorer att söka sig till tjänster i skolor i utsatta områden vill Liberalerna göra en satsning på särskilda karriärtjänster i utsatta områden. Därtill vill vi satsa på att införa lärarassistenter vilket kan bidra till att få fler vuxna i skolan för att bidra till ökad studiero och lugn. Ett aktivt skolval ska införas för att öka möjligheten för alla att få önskad skola och nyanlända elever ska fördelas ut över fler skolor.

Skolinspektionen måste få utökade möjligheter att stänga skolor som inte ger eleverna den kvalitativa skolundervisning de har rätt till eller att huvudmännen inte följer läroplanen till exempel om jämställdhet och likabehandling.

Vi vill se ett stopp för nya religiösa friskolor. Skolan, som ska vara en brygga in i samhället, riskerar i stället att bli en enklav som isolerar barnen från resten av samhället och motverka jämställdhet och likabehandling av flickor och pojkar. Skolinspektionen måste också ges ett särskilt uppdrag att granska existerande skolor med religiösa inslag samt friskolor som drivs av ideella föreningar och trossamfund.

Prestationsbaserat stöd mot segregation

Det behövs färre kortsiktiga projekt och fler strukturer som håller över tid. Då kan fler satsningar bli möjliga eftersom investerare vet vilka förutsättningar som kommer att gälla under en lång följd av år. Därför behövs nya former för att skapa samarbeten mellan nyckelaktörer som inkluderar fastighetsbolag. Under utgiftsområde 18 presenteras närmare förslag om svenska BID (business improvement district).

Vidare vill Liberalerna se fler kommunala förvaltningar och bolag samt statliga myndigheter i olika utsatta områden runt om i landet, vilket vi också drev på för under den tid Liberalerna satt i regeringsställning. Det skulle bidra till mer närvaro i områdena och kunna bidra till stärkt lokalt näringsliv när fler rör sig på gator och torg.

I regeringsställning drev Liberalerna också ett aktivt arbete mot utanförskap i utsatta områden. Bland annat infördes ett prestationsbaserat stöd till de kommuner som aktivt arbetade med att höja skolresultaten och minska bidragsberoendet och arbetslösheten. Under föregående mandatperiod har man i stället återgått till ett system med stort bidragsregn över kommuner oavsett prestation vilket inte nödvändigtvis ökar incitamenten att förbättra situationen. Därtill har en ny myndighet inrättats, Delegationen mot segregation. I stället för bidrag utan krav på motprestation samt inrättandet av en ny myndighet vill Liberalerna återinföra och permanenta ett prestationsbaserat stimulansbidrag till kommuner och stadsdelar som aktivt jobbar med att förbättra situationen i områdena. Samtidigt måste understrykas att de viktigaste åtgärderna för att bryta segregationen handlar om att satsa på samhällets grunduppdrag som polis, skola och jobb.

På detta utgiftsområde anslag 4:1 innebär det att 100 miljoner kronor anvisas för år 2019. Samtidigt avvisas regeringens satsning om 478 miljoner kronor på anslag 4:1. Därtill avvecklas Delegationen mot segregation under 2019, vilket innebär att anslag 4:2 minskas med 10 miljoner kronor år 2019 för att därefter avvecklas helt.

Bekämpa diskrimineringen

Alla ska ha samma möjlighet att nå sin fulla potential utan att hållas tillbaka av fördomar och diskriminering. Den som drabbas av diskriminering ska kunna få hjälp att få upprättelse och det ska kosta att diskriminera. År 2009 infördes Sveriges första sammanhållna diskrimineringslag. Lagen syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller

uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Lagen har därefter förtydligats, bestämmelserna om aktiva åtgärder har blivit mer enhetliga och skyddet mot åldersdiskriminering har utökats. Likaså finns nu möjlighet att pröva bristande tillgänglighet som en form av diskriminering på grund av funktionsnedsättning. I Liberalernas särskilda hbtq-motion finns fler insatser och mer politik för hbtq-personers rättigheter.

Verksamheten hos Diskrimineringsombudsmannen (DO) är central i arbetet för ett samhälle som är fritt från diskriminering. I det fortsatta arbetet är det därför viktigt att säkerställa att DO:s verksamhet bedrivs rättssäkert och effektivt och att fler individer som utsätts för diskriminering får möjlighet till upprättelse. Det är av vikt att myndigheten utifrån de ärenden som inkommer till myndigheten gör analyser om åtgärder och regelförändringar som generellt behövs för att komma till rätta med olika former av diskriminering.

Den nuvarande diskrimineringslagen har snart funnits i tio år. Det finns därför skäl att göra en utvärdering för att undersöka om lagen är ändamålsenligt utformad eller om det finns skäl att göra förändringar för att stärka den enskildes möjligheter att hävda sin rätt. En sådan översyn kan också inkludera den nuvarande modellen med en statlig diskrimineringsombudsman i kombination med statsstödda fristående antidiskrimineringsbyråer. Liberalerna anser därmed att en översyn behöver göras innan mer medel tillförs de så kallade antidiskrimineringsbyråerna. Diskrimineringslagen behöver också ha tydligare regler om att religion inte kan få inskränka likabehandling mellan flickor och pojkar, kvinnor och män på till exempel arbetsplatser och i skolan. För mer utvecklade resonemang om detta hänvisas till Liberalernas integrationsmotion Stärk individen och motverka parallellsamhällen.

På detta utgiftsområde för 2019 avvisas därmed 15 miljoner kronor på anslag 2:2. I stället vill Liberalerna prioritera arbetet för de nationella minoriteterna samt för romsk inkludering, vilket presenteras närmare under utgiftsområde 1.

Jämställdhet

Det liberala jämställdhetsuppdraget tar sikte på kvinnors och mäns lika rätt till frihet, ansvar och makt. Det handlar om att frigöra individen genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar som ligger bakom. Sverige är inte ett jämställt land. Patriarkala maktstrukturer begränsar individens frihet och möjlighet att delta fullt ut i samhället. Insikten om denna ofrihet drabbar särskilt kvinnor, och att dessa maktstrukturer måste brytas gör Liberalerna till ett feministiskt parti.

Mäns våld mot kvinnor är det mest extrema uttrycket för kvinnors utsatthet och har sin grund i ojämställdheten. Kvinnor löper långt större risk att råka ut för grovt våld i det egna hemmet än män.

Den ekonomiska ojämställdheten finns fortfarande kvar. Det skiljer cirka 3 miljoner kronor i livsinkomst mellan en genomsnittlig man och en genomsnittlig kvinna. Kvinnor tar ut tre gånger fler föräldradagar än män, och traditionellt kvinnliga yrken präglas av lägre löner än traditionellt manliga yrken. Liberalerna utgår från sådana fakta, ser hur individer drabbas, erkänner strukturerna bakom och arbetar för förändring. Det är detta som är liberal feminism.

Att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck är centralt och är en av de viktigaste jämställdhetsfrågorna i dag. Liberalernas långsiktiga satsning presenteras tidigare under

detta utgiftsområde under rubriken ”Integration med fokus på jämställdhet och arbete mot hedersförtryck”.

Mäns våld mot kvinnor

Mäns våld mot kvinnor är det mest extrema uttrycket för kvinnors utsatthet och har sin grund i ojämställdheten. Sverige ska vara en rättsstat för alla, oavsett kön, etnicitet och sexuell läggning. Därför är det viktigt att angripa de attityder och idéer som finns i samhället och stärka de förebyggande insatserna. För närmare beskrivning av konkreta förslag hänvisas till Liberalernas särskilda motion i ämnet. För att ytterligare stärka det jämställdhetspolitiska arbetet inklusive mot mäns våld mot kvinnor behövs mer resurser bland annat till skyddade boenden. *På detta utgiftsområde och för 2019 innebär det att 50 miljoner kronor tillförs anslag 3:1.*

Ekonomisk ojämställdhet

Ekonomisk ojämställdhet bidrar till fortsatt ojämställdhet på andra arenor, och ojämställdhet på andra arenor bidrar till fortsatt ekonomisk ojämställdhet. Liberalernas jämställdhetspolitik syftar till att bryta detta mönster. Vår utgångspunkt är att jämställdhet inte kommer av sig självt utan kräver att aktörer agerar. Jämställdhet uppnås där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas. Ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla relevanta offentliga beslut. I vår särskilda jämställdhetsmotion finns en närmare presentation av vår sammanhållna jämställdhetspolitik.

Liberalerna vill fortsätta arbeta för att sluta inkomstgapet mellan kvinnor och män. Bland de tjugo mest värlönlade yrkena är sjuutton dominerade av män. Det behövs en politik som bryter den horisontella och vertikala segregationen på svensk arbetsmarknad. Det handlar också om villkoren när kvinnor arbetar. En del i detta arbete är Liberalernas satsning på karriärlöner för skickliga lärare, som höjer lönenivån i Sveriges största kvinnliga akademiker yrke. Liberalerna vill fortsätta verka för högre löner inom kvalificerade kvinnodominerade yrken i offentlig sektor. Därför har Liberalerna presenterat finansierade förslag på att införa karriärtjänster för specialistsjuksköterskor. Nämnade satsningar presenteras närmare under utgiftsområde 16 och 9.

Det offentliga har ett ansvar för att verka för jämställd tillgång till makt och ska särskilt visa vägen genom jämställd karriärutveckling och rekrytering till myndigheter och offentligt ägda bolag. Att öka kvinnors företagande är ytterligare en prioritet. Mångfald inom välfärdssektorn är en viktig jämställdhetsfråga och det är olyckligt att Socialdemokraterna och Miljöpartiet tillsammans med Vänsterpartiet kraftigt vill försämra möjligheterna att bedriva företag inom välfärdssektorn.

Jämnare uttag av föräldraledighet

Sveriges föräldraförsäkring har rankats som en av världens främsta. Den är generös i både längd och ersättningsgrad och den skapar reella möjligheter att kombinera föräldraskap med arbete. Samtidigt bidrar det fortsatt ojämställda uttaget till att konservera en könssegregerad arbetsmarknad. Liberalerna vill ha en ny föräldraförsäkringsmodell vilken närmare beskrivs i vår kommittémotion i ämnet, och eftersom ett färdigt lagförslag måste utredas påverkas inte denna budgetmotion.

Anslagsförslag 2019 för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
1:1	Etableringsåtgärder	238 430	145 000
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	13 196 275	100 000
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	3 707 530	-199 000
1:4	Hemutrustningslån	202 863	
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	124 984	0
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	72 919	-15 000
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	334 039	-50 000
3:2	Jämställdhetsmyndigheten	81 085	0
3:3	Bidrag för kvinnors organisering	28 163	
4:1	Åtgärder mot segregation	478 000	-378 000
4:2	Delegationen mot segregation	22 195	-10 000
	Nya anslag		
1:5	System för språk- och samhällstest medborgarskap		25 000
3:4	Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck		125 000
	Summa	18 486 483	-257 000
	Specificering av anslagsförändringar		
1:1	Etableringsåtgärder		100 000
1:1	Etableringsåtgärder		25 000
1:1	Etableringsåtgärder		20 000
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande		100 000
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande		0
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare		-178 000
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare		-21 000
1:5	System för språk- och samhällstest medborgarskap		25 000
2:1	Diskrimineringsombudsmannen		0
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.		-15 000
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder		50 000
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder		-100 000
3:2	Jämställdhetsmyndigheten		0
3:4	Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck		125 000
4:1	Åtgärder mot segregation		100 000
4:1	Åtgärder mot segregation		-478 000
4:2	Delegationen mot segregation		-10 000

Gulan Avcı (L)

Maria Nilsson (L)

Tina Acketoft (L)

Lina Nordquist (L)

Allan Widman (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Mats Persson (L)